

Mądrość Orientu



Mencjusz i Xunzi



0
dobrym władcy
mędrkach
i
naturze ludzkiej

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright wersja elektroniczna

DIALOG



Mądrość Orientu



Mencjusz i Xunzi

**O dobrym władcy
mędrkach
i naturze ludzkiej**

Wyboru dokonała, przetłumaczyła
i wstępem opatrzyła

Małgorzata Religa

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright wersja elektroniczna



Wydawnictwo Akademickie DIALOG

Redakcja i korekta

Bronisława Dziejic-Wesołowska

ISBN (ePub) 978-83-8002-417-5

ISBN (Mobi) 978-83-8002-486-1

© Copyright Wydawnictwo Akademickie Dialog

Wydanie elektroniczne, Warszawa 2016

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright wersja elektroniczna

Spis treści

Wstęp

Dobry władca

Służyć swojemu Panu

Nauczyciele, uczniowie i mędrcy

Rodzina i przyjaciele

Człowiek szlachetny

Ład społeczny

Natura świata

Natura człowieka

Przypisy

Wszystkie rozdziały dostępne w pełnej wersji książki.

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright wersja elektroniczna

WSTĘP

Mencjusz i Xunzi, dwaj starożytni chińscy myśliciele, których wybór maksym znajdzie Czytelnik w tej książeczce, żyli w niespokojnym i burzliwym okresie znanym w historii Chin pod nazwą Walczących Królestw (480-221 r. p.n.e.). Królewska dynastia Zhou, panująca od XI wieku p.n.e. dawno już utraciła faktyczną władzę. Gdy pierwsi królowie Zhou rozdzielili podległe sobie terytorium, nadając lenna członkom rodu, zobowiązali ich jako swoich wasali do ochrony domeny królewskiej i składania władcy hołdu w stolicy położonej w okolicach dzisiejszego Xi'anu. Lecz z upływem czasu coraz bardziej wzrastało znaczenie i siła państw lennych i coraz bardziej słabła władza prawowitych królów. W 770 r. p.n.e. po najeździe barbarzyńców stolica królewska została przeniesiona na wschód do Luoyangu na terenie dzisiejszej prowincji Henan i od tego momentu datuje się upadek władzy królewskiej. W okresie Wiosen i Jesieni (722-481), nazywanym tak od tytułu spisanej przez Konfucjusza kroniki księstwa Lu, państwa lenne prowadziły już własną, niezależną politykę. Niektórzy książęta (feudali) wposiadali skromny tytuł króla *wang*, nie zważając wcale na prawowitego władcę. Królowie Zhou, jako Synowie Niebios, zachowali prerogatywy i funkcje religijne, lecz nie mieli żadnego wpływu na politykę podległych im nominalnie licznych księstw, które walczyły między sobą, podbijając słabszych sąsiadów. Epoka Walczących Królestw to okres, w którym na scenie politycznej zostało już tylko kilka najpotężniejszych państw, dążących stopniowo do ostatecznej supremacji. Wreszcie w 221 r. p.n.e. zachodnie, uznawane za na poły barbarzyńskie, państwo Qin dokonało ostatecznego podboju całego terytorium. Król Qin ogłosił się Synem Niebios, Pierwszym Cesarzem Dynastii Qin (Qin Shihuangdi). Powstało zjednoczone cesarstwo chińskie o scentralizowanej władzy, zamykające ostatecznie epokę feudalną w Chinach.

Okres od połowy VI do końca III wieku p.n.e. uważany jest za okres klasyczny w dziejach kultury chińskiej. Był to czas niepokoju, zmian społecznych i wojen, ale także czas wspaniałego rozkwitu myśli filozoficznej, „stu szkół” proponujących różne koncepcje społeczeństwa, człowieka i świata. Tylko dwie ze „stu szkół” epoki

klasycznej przetrwały utworzenie zjednoczonego, scentralizowanego cesarstwa: szkoła taoistów i szkoła konfucjanistów. Dwaj myśliciele, których przedstawia ta książeczka, należą właśnie do szkoły konfucjanistów. Używana w językach europejskich nazwa „konfucjanizm” pochodzi oczywiście od Konfucjusza (551-479), człowieka, którego myśl ukształtowała oblicze Chin.

Z myślą Konfucjusza Czytelnik może najpełniej zaznajomić się w *Dialogach konfucjańskich*, spisanych ostatecznie mniej więcej w IV w. p.n.e.¹ Wspomniany wyżej taoizm, a w późniejszych wiekach także buddyzm, odegrały w kulturze chińskiej rolę ogromną i żadnego z tych trzech wielkich systemów nie można uznać za ważniejszy od pozostałych. Jednakże jedno jest pewne – bez zrozumienia konfucjanizmu nie można zrozumieć Chin, nie tylko dawnych Chin cesarskich, lecz także Chin współczesnych. Dotyczy to zresztą nie tylko samych Chin, lecz w ogóle Azji Wschodniej, pozostającej pod wpływem kultury chińskiej. Niniejszy zbiorek nie pretenduje oczywiście do pełnego przedstawienia myśli dwóch spośród najważniejszych filozofów konfucjańskich. Jest tylko wyborem niektórych ich twierdzeń, spostrzeżeń czy, w kilku wypadkach odrobinę dłuższych fragmentów wypowiedzi dotyczących spraw dla konfucjanistów najważniejszych: państwa, rodziny, obowiązków człowieka szlachetnego, wykształcenia, a wreszcie natury ludzkiej.

Myśl Konfucjusza i jego następców skoncentrowana jest przede wszystkim wokół człowieka i jego życia w społeczeństwie, zorganizowanym według jasno określonej hierarchii: poddany podlega władcy, młodsi podlegają starszym, żona podlega mężowi. Podstawą organizacji społecznej jest patriarchalna rodzina, w której stosunki opierają się na autorytecie starszych. Każdy zajmuje w rodzinie określoną pozycję, której przypisane są ustalone prawa i obowiązki. Ojciec jako głowa rodu ma władzę absolutną, młodsi synowie posłuszni są rodzicom i starszym braciom. Jedną z najważniejszych cnót konfucjańskich jest *xiao* – „nabożność synowska”, „cnota synowska”, w której zawierają się przede wszystkim miłość i uległość wobec rodziców, ale także obowiązek napominania ich, jeżeli popełniają błędy. Dobry syn dba o dobro rodziców nie tylko za ich życia. Jego powinnością jest także zapewnienie im pogrzebu

odpowiedniego dla ich pozycji i składanie ofiar ich duchom. Dobry syn nie może niepotrzebnie narażać się na niebezpieczeństwo – powinien dbać o własne życie i zdrowie, aby w przyszłości zapewnić rodzicom spokojną starość i spełnić obowiązki wobec zmarłych przodków. Kult przodków i obrzędy żałobne zajmują wiele miejsca w tekstach konfucjańskich, jako czynniki jednoczące rodzinę i gwarantujące zachowanie społecznego ładu.

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright wersja elektroniczna

Wydawnictwo Akademickie DIALOG

specjalizuje się w publikacji książek dotyczących języków, zwyczajów, wierzeń, kultur, religii, dziejów i współczesności świata Orientu.

Naszymi autorami są znani orientaliści polscy i zagraniczni, wybitni znawcy tematyki Wschodu.

Wydajemy także przekłady bogatej i niezwyklej literatury pięknej krajów Orientu.

Redakcja: 00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/219

tel. (0 22) 620 32 11, (0 22) 654 01 49

e-mail: redakcja@wydawnictwodialog.pl

Biuro handlowe: 00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/218

tel./faks (0 22) 620 87 03

e-mail: biurohandlowe@wydawnictwodialog.pl

www.wydawnictwodialog.pl

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright wersja elektroniczna